

Саха өрөспүүбүлүкэтин «Нам улууһа» муниципальной тэриллии, оскуола иннинээ5и үөрэхтээһин муниципальной бюджетнай «Кустук» о5о саадын» тэрилтэтэ

Бэлэмнэнии бөлөх о5олоругар “Дьулуруйар Ньургун Боотур” олонхотун билиһиннэрии дьарыгын сценарийа

Григорьева Ульяна Семеновна, Партизан
“Кустук» о5о уһуйаанын иитээччитэ,
үрдүк категория, педстаж 38 сыл

Тема: П.А. Ойуунускай “Дьулуруйар Ньургун Боотур” олонхотун билиһиннэри

Бөлөх: оскуолаҕа бэлэмнэни бөлөх оҕолоругар

Сыала:

- 1) Дьулуруйар Ньургун Боотур олонхону сэргээн истэргэ, умсугутан ис хоһоонноохтук өйтөн ааҕалларын ситиһии

Соруктар:

Үөрэтэр:

- 1) Олонхо тылын көмөтүнэн оҕону сахалыы тыынна, өбүгэлэрбит олохторун-дыаһахтарын билиһиннэри;
- 2) Тыл саппааһын байытыы, ситимнээх сананы сайыннарыы, дорҕоонноохтук өйтөн аахтарыы.

Сайыннарар:

- 1) Олонхону өйтөн өйүгэр тутар дьобурун, уустаан-ураннаан бэргэн-хомоҕой тылынан кэпсэтэргэ такайыы, убарастаан толкуйдуур фантазияларын сайыннарыы.

Иитэр:

- 1) Олонхо ис хоһоонунан сиэр-майгыга, тулуурдаах буоларга иитии.

Дьарык иннинэ ытыллыбыт үлэлэр - олонхо куукулаларынан оонньуу, ат оонньууру көрөн тыл саппааһын байытыы, олонхону быһа тардан үөрэтии, иһитиннэри. ИКТ туһаныы, мнемотаблицаны киллэрэн үөрэтии.

Туттуллар матырыйаал – ИКТ, П.А.Ойуунускай портрета,уруһуйга туттуллар схема, өннөөх харандаастар, альбом илииһэ, дэйбиир, кыһыл, саһархай, от күөх фишкалар.

Дьарык барыта:

1)Үтүө күнүнэн оҕолор!

Иитээчи: Бүгүн Платон Алексеевич Ойуунускай төрөөбүт күнэ (экранна портрета, төрөөбүт балаҕана көстөр).

Былатыан ийэтэ Дьэбдьиэ өйдөөх уран тыллаах, элбэх кэпсээннээх, элбэх оҕону улаатыннарар үлэһит дьон онорор. Былатыан оҕо эрдэбинэ олонхону, остуоруйаны, тойугу сэргээн истэрэ. Улаатан баран элбэх олонхону холбоон Дьулуруйар Ньургун Боотур олонхону суруйан норуокка хаалларар.

2)Оҕолоор көрүн бу кимий? (слайд) – Дьулуруйар Ньургун Боотур

Дьэ билигин олонхобутун оонньоон көрдөрүөх

1 оҕо

Олонголоон оҕонньор барахсан

Оллоонноон олорон эрэ

Олонхо олоҕо оностон

Аан Ийэ дайды айыллыбытын
Алабаркаан – тэтгэркээн
Алтан араҕас далбардаммытынан
Дьэрэкээн ойуу курдук
Дьэргэлдыйэ түстүлэр!
Ноо! Диирэ эбитэ үһү

2 оҕо

олонхоҕо бухатыыр дьиэтин-уотун туһунан этэр буоллахха

Баай тиити
Баһыттан-атабыттан
Баллардаан ылан
Тас өттүн мутуктууну
Ис өттүн хатырыктыыны
Тугулубут бабаарыс дьиэ
Лип-хаан халҕанын
Тэлэйэн киирдэххэ
Уна диэки олорор киһи
Мэкчиргэ саҕа буолан көстөр
Хаҕас олорор киһи
Хараначчы саҕа буолан
көстөр,
Уорааннаах улуу-киэн
уорук буолар эбит!

Бары: Ноо! дииллэр

3 оҕо

Дьулуруйар Ньургун Боотур тас көрүнгэ
Үс дойду угэһигэр үөтүллүбүт
Үрдүк сурахтаммыт
Үтүҕ ааттаммыт
Арҕаһыттан тэһииннээх
Аһыныгас санаалаах айыы-
Хаан ааттаабын, күн өркөн
Үтүөтүн күүстээх оҕотун
өрө көрөн өрүкүтэн кэбистэххэ
өргөстөөх көстүүлээх

Оhogөйдөөх дьүһүннээх, түннэри
собус дьүккүөрдээх сүүстээх
түрдэстигэс собус түллэр
тымырдаах, таннары
собус чабырбайдаах
тардар эттээх-хааннаах
тардырбас собус майгылаах...

Бары: Ноо! дииллэр

4 о5о

Дьулусхан субуйа сүүрүк Дьураа хара ат
Бадьыр оһуор ойуулаах
Бар дьабыл кыллаах бастыг
сэргэтигэр Дьулусхан субуйа
сүүрүк Дьураа хара ат барахсан
хантаччы баайылан
хаһыныры-хаһыныры
түөрт түөрэм таас туйахтарынан
түннэритэ
холоруктуу турар эбит.
Эһэгэй-лугуй тибиилээх
сиэллэрэ, убулбанныах оночо
Уот кутуруга эриллэ-бурулла
ытыллан уотунан
охсуһа оонһуу өрүтэ
мөхсө өрүкүйэр эбит.

Бары: Ноо! дииллэр

5 о5о

Ама дуо до5оор, ат
аттаа5а- Дьураа хара барахсан
тэпсэннии турбата,
тэһиинкэй собус майгылаах
тэһигэс собус быһыыланан
Ыйылы түһэн баран
Ырыалаах ох курдук ыстанан кэбистэбэ.
Омуна суох эттэххэ олонхо ата

Уохтаах эбит.

Дьулусхан субуйа сүүрүк

Дьураа хара ат обургу

оҕо барахсаны олордубутунан

орулуур отут хонук мэлдьи

өрөгөйдөөх халлаан өрөһөтүн киинигэр

өрө мөхсө оонньоото.

Бары: Ноо! дииллэр

3)Тыныныга эрчиллии

4) Физминутка ат хамсанытынан дьэгэрэн үнкүү

5) ИКТ көстөр

✓ Уол akka тугу кэтэрдибитий?

А)тэһиин

Б) ингэһэ

В)Үүн

(Сөптөөх эппиэти кыһыл фишканан көрдөрөн иһэллэр)

✓ Бу аттартан хаһыс ат Ньургун Боотур бухатыыр атай?

✓ Көрүн бу akka туга тийбэтий? (Ингэһэ)

✓ Дьулуруйар Ньургун Боотур олонхону ким айбытый? (П.А.Ойуунускай)

✓ олонхоҕо тугу сөбүлээтигит? олонхо ата хайдах эбитий?

Чинчийэр үлэбит түмүктэнэр, аны Дьулуруйар Ньургун Боотур атын схеманан уруһуйдуубут.

6) Хас биирдии оҕоҕо ат схемата баар. Бу геометрической фигураларынан ат оноробут

-Ханнык геометрической фигураҕа майгынныырый (самыыта, түөһэ, сиһэ, өрөбөтө)

Уруһуйу бары көрөллөр (Приложение 1)

Иитээчи: Ньургун Боотур ата хайдах дьүһүннээбэй (Ньургун Боотур ата хара дьүһүннээх)

Үрүн Уолан ата хайдах дьүһүннээбэй (Үрүн Уолан ата үрүн дьүһүннээх)

Бугун олонхо тылын иһиттибит. Хартынанан слайданан көрөн чинчийэргэ үөрэннибит уонна уруһуйдаатыбыт.

Манан дьарыкпыт тумуктэнэр. Үс саха үөрүүтэ үрдээн уруй – туску, уруй-айхал!

Көрсүөххэ диэри оҕолоор!

Ат схемата

